

activiteit verleen. Bij fijne radio-actieve metingen moet men dan ook de lokalen, waar de praeparaten worden behandeld, streng gescheiden houden van de ruimten, waar de eigenlijke metingen plaatsvinden en nauwlettend zorgdragen, dat noch kleeding, handen, tangen enz. oorzaak kunnen worden van onbetrouwbare uitkomsten. Bij mijn onderzoek, waarbij ik over verscheidene ruime lokalen kon beschikken, werd dan ook in bovengenoemd opzicht met haast overdreven nauwkeurigheid tewerkgegaan, en tevens gezorgd, dat ook besmetting der modder onderling of met de fango, waarvoor kans bestaat door het poederen en stuiven, zorgvuldig werd vermeden. Afgezien hiervan, kunnen ook de elektrische metingen op zich zelf beschouwd bron zijn van menige fout; ongevoelige toestellen, zooals bijv. de WILSON-electroscoop en de gebruikelijke fontaktoscoop, zou ik om verschillende redenen voor de hier betreffende metingen niet aanbevelingswaardig achten. Ten slotte zij hierover gezegd, dat in fijn electro-statisch werk fouten slechts kunnen worden vermeden door personen, die in dit opzicht over jarenlange ervaring beschikken.

Wat nu het materiaal betreft, dat dr. BLAAUW en mij ten dienste stond (eerstgenoemde had het geologisch-botanisch gedeelte van het werk op zich genomen), dit was wel zeer omvangrijk. Ons eerste onderzoek betrof nl. 12 monsters, afkomstig uit de boring door dr. BLAAUW ondernomen, vervolgens 7 vergelijkings-monsters uit den omtrek van het meertje, en 3 monsters van de plaatsen, waarvan dr. BÜCHNER zelf in 1913 zijn monsters betrokken heeft. Na een hiermede verkregen negatieven uitslag hebben dr. BLAAUW en ik tezamen nog een 48-tal monsters geboord, en wel zooveel mogelijk op plaatsen, waarvan werd beweerd, dat deze radio-actief zouden zijn. Het is dan ook geheel onjuist, hetgeen men in een beschouwing over de badinrichting Walesteyn kan lezen in de November-aflevering 1917 van het *Tijdschrift voor Sociale Hygiene*, waarbij ons onderzoek terloops wordt genoemd, als zouden in Groningen slechts monsters zijn onderzocht, waarvan de directie zeer goed wist, dat de betreffende plaatsen weinig actief waren en waaraan dan ook de door ons verkregen negatieve uitkomsten zouden zijn toe te schrijven. Deze tweede reeks van proefnemingen leidde eveneens tot een ondubbelzinnig negatieven uitslag; ook waar voor een deel der genomen monsters twee geheel verschillende electrometrische meetmethoden zijn toegepast, werden volkomen overeenstemmende waarden verkregen.

Laat ik hieraan toevoegen, dat deze einduitkomsten ook nog langs anderen weg werden gesteund door de uitkomst, die prof. HAGA verkreeg met diens fotografische opnamen van enkele der monsters: hierbij bleek o. a., dat fango op een zeer gevoelige fotografische plaat in 19 dagen nog slechts zulk een zwakke werking geeft, dat deze wel op de plaat zelf te zien is, maar niet op een afdruk reproduceerbaar. Ook werd na één week expositietijd met door den heer REIJS verstrekte Rockanje-modder volstrekt geen werking op de fotografische plaat verkregen; dit is dus wel geheel in strijd met het op bldz. 10 der Rora-brochure voorkomende radiogram.

Wat de uitkomsten van dr. BÜCHNER betreft, deze deelde mij tijdens mijn onderzoek mede, dat hij van mijn afwijkende waarden geen opheldering kon geven; intusschen heb ik aan dr. BÜCHNER op diens verzoek in October 1917 vijf der door ons verzamelde monsters toegezonden, waarvan wij de uitkomsten met belangstelling tegemoetziën.

Ten slotte meenen wij, zoowel op grond van ons boven vermeld 1½-jarig onderzoek, als van het fotografisch onderzoek van prof. HAGA, dat hiermede voldoende bewezen is, dat het meertje van Rockanje geen radio-activiteit van beteekenis bezit.

Groningen, 30 Januari 1918.

H. J. FOLMER.

WAARSCHUWING.

Dezer dagen maakte ik kennis met een eigenaardig staaltje van oplichterij, dat ik den lezers van ons *Tijdschrift* niet wil onthouden.

Op mijn spreekuur vervoegde zich een lijdend uitziend man, 29 jaren oud, die een beschaafden indruk maakte, vergezeld door een (zijn?) vrouw. „Hij had den eersten den besten dokter in de buurt opgezocht om onmiddellijk het noodige geneesmiddel

te verkrijgen voor zijn onhoudbare pijnen". Hij deelde mij mede, een lange lijdens-geschiedenis achter den rug te hebben; ongeveer vier jaren geleden appendicitis-peritonitis, later zes malen ileusverschijnselen door het bekneld raken van darm in vergroeiingen, waarvoor dan steeds de buik geopend was en waarvoor den laatsten keer ongeveer 2 M. darm waren uitgeschakeld. Allengs had hij van het goede genoeg gekregen en na den laatsten keer besloten, dat de chirurg over hem het laatste woord had gesproken. Door een assistent der heilkundige kliniek eener Rijksuniversiteit was hem toen een voorschrift gegeven, dat hij bij eventueel optredende ileus-verschijnselen dadelijk kon laten klaar maken. (Bij nader onderzoek blijkt dat recept vervalscht te zijn). Het luidde:

R. Hydrochlor. morphini..... 0.200
 sulf. atropini..... 0.001
 aq. destill..... 20.

S. om de 2 uren 1 spuitje tot maximum 3 spuitjes per dag.

Bij onderzoek van den patiënt vond ik een buik, die zeer hard aanvoelde, terwijl bij druk overal over pijn werd geklaagd. De buikwand vertoonde vele litteekens: peristaltiek was niet waar te nemen. Zijn tong was beslagen, zijn pols versneld.

Ik vond geen aanleiding hem het genoemde récept te onthouden en teekende het op dringend verzoek met „cito". De menschen hadden toevallig geen geld bij zich, gaven mij hun adres op, zouden mij den volgenden morgen telefoneeren, hoe het ging en hoopten op mij als huisarts te mogen rekenen.

's Avonds kwam de vrouw met het onschuldigste gezicht mededeelen, dat de zuster, nadat zij één inspuiting had gegeven, het fleschje had omgestooten, en verzocht zij mij een nieuw cito-recept. Haar man had gelukkig rustig geslapen en was thans veel beter, enz..

Door zeer toevallige omstandigheden hoorde ik twee dagen later, dat bij een collega dezelfde praktijk was toegepast en hetzelfde lijdensverhaal verteld, terwijl bij navraag eenige apothekers eveneens de dupe dezer historie bleken te zijn. Indien al de opgegeven adressen zijner woonplaats juist waren, zou de diagnose OW-er niet voorbarig zijn geweest.

Wij hebben dus te doen met een ras-morphinist. Dát is zijn zaak en begrijpelijk, wanneer inderdaad het ileusbeeld zich herhaaldelijk voordoet en door morphine-atropine bezworen wordt. Doch de morphinist treedt hier op als een beroepsoplichter en tegen zijn praktijk zij deze waarschuwing gericht!

Rotterdam, 1 Februari 1918.

K. A. ROMBACH.

SCABIES IN NEDERLAND.

Tot mijn genoegen is er eenige aandacht geschonken aan mijn stukje over scabies. In n°. 4 zegt coll. VAN RAVENSWAAIJ: „Wat er echter ook aan de *organisatie* (cursivering van mij) van den geneeskundigen dienst bij ons leger moge ontbreken, de *bestrijding van de scabies is alleszins voldoende*". Eigenaardig nu doet het aan, te lezen in het *Tijdschrift* van 2 Febr., dat „door den *opperbevelhebber* van het leger aan alle officieren van gezondheid en aan de burgerartsen, die als zoodanig dienst doen, een schrijven is gezonden, waarin er op gewezen wordt, dat de *bestrijding van scabies* in het leger *niet overal op de meest doeltreffende wijze geschiedt*". Mijn meening te staven met gevallen uit de praktijk is nu wel overbodig. Doch uit mijn stukje blijkt, dat ik niet *alleen* het leger de schuld geef, zelfs niet in de eerste plaats, en de *organisatie* van den Milit. Geneesk. dienst het allerminst. Want voor mij ligt een rondschriften van den Inspecteur van den Geneesk. dienst der Landmacht d.d. 1 Juni 1917, n°. 164, onderwerp: Besmettelijke ziekte, schurft, door mij als waarnemend officier van gezondheid ontvangen, waarin verzocht wordt het voorkomen van scabies ter kennis te brengen van den chef van de gezondheidscommissie, zooals dit reeds voor andere gevallen van besmettelijke ziekte plaats heeft.

Voor mij staat het echter vast, dat, al wordt van heden af de meest grondige scabies-uitroeijingsmethode in ons leger toegepast, dit geen gevolg zal hebben! Want,